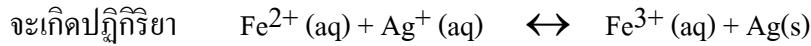

ตะลุมโจทยเคมี บทที่ 7 สมดุลเคมี ชุด 1

ตอนที่ 1 สมดุลไดนามิก

ภาวะสมดุล คือ ภาวะที่มีระบบคงที่

ตัวอย่างเช่น เมื่อผสม FeSO_4 เข้ากับ AgNO_3 ที่มากเกินไป

© ในตอนแรก ปฏิกิริยาไปข้างหน้าเกิดมาก เพราะสารตั้งต้นมีความเข้มข้นสูง
แต่ปฏิกิริยาย้อนกลับเกิดน้อย เพราะผลิตภัณฑ์มีความเข้มข้นต่ำ

© ต่อมาปฏิกิริยาไปข้างหน้าจะลดลง เพราะสารตั้งต้นมีความเข้มข้นลดลง

ในขณะที่ปฏิกิริยาย้อนกลับเพิ่ม เพราะผลิตภัณฑ์มีความเข้มข้นมากขึ้น

© ในที่สุด ปฏิกิริยาไปข้างหน้า = ปฏิกิริยาย้อนกลับ

ทำให้ระบบมีสมบัติคงที่ คือ ปริมาณสารทุกตัวมีปริมาณคงตัวตลอดเวลา

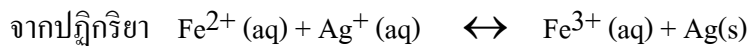
ภาวะเช่นนี้เรียกว่า ภาวะสมดุล

และเนื่องจาก เป็นสมดุลที่เกิดกับปฏิกิริยาเคมี จึงเรียกอีกอย่างว่า สมดุลเคมี

หมายเหตุ 1) ที่สมดุล ปริมาณสารทุกตัวจะคงที่ แต่ไม่จำเป็นว่าจะต้องเท่ากันทุกสาร สารบางตัวอาจมีมาก บางตัวอาจมีน้อย ก็ได้ แต่ปริมาณที่มีนั้นต้องคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง

2) สารทุกตัวในระบบจะไม่หมดไปจากระบบแม้ว่าจะทิ้งไว้นานเท่าใดก็ตาม

1. ต่อไปนี้ ข้อใดถูกข้อใดผิด

..... 1) ในช่วงแรกปฏิกิริยาไปข้างหน้าจะเกิดขึ้นเร็ว เพราะสารตั้งต้นมีความเข้มข้นสูง
แต่ปฏิกิริยาย้อนกลับจะเกิดช้า เพราะผลิตภัณฑ์มีความเข้มข้นต่ำ

..... 2) ต่อมาปฏิกิริยาไปข้างหน้าจะช้าลง แต่ปฏิกิริยาย้อนกลับจะเร็วขึ้น จนในที่สุด
อัตราการเกิดปฏิกิริยาไปข้างหน้า = อัตราการเกิดปฏิกิริยาย้อนกลับ

เรียกว่า ระบบเข้าสู่ภาวะสมดุล

..... 3) ในภาวะสมดุล ระบบจะนิ่งไม่มีการเกิดปฏิกิริยาเคมี

2. ต่อไปนี้ ข้อใดถูกข้อใดผิด

- ..... 1) ในภาวะสมดุล ปริมาณสารตั้งต้น และ ผลิตภัณฑ์ จะมีค่าคงตัว
 ..... 2) ในภาวะสมดุล ปริมาณสารตั้งต้น = ปริมาณผลิตภัณฑ์
 ..... 3) หากทิ้งระบบไว้นานๆ สารตั้งต้นจะหมดไปเหลือแต่ผลิตภัณฑ์

3(มข 50) ข้อความใดไม่จำเป็นสำหรับระบบที่อยู่ที่สมดุล

1. เป็นระบบใด
2. มีอัตราเร็วของปฏิกิริยาไปข้างหน้าและปฏิกิริยาย้อนกลับเท่ากัน
3. มีความเข้มข้นคงที่
4. มีความเข้มข้นของสารผลิตภัณฑ์เท่ากับสารตั้งต้น

(ข้อ 4)

ตอนที่ 2 การเปลี่ยนแปลงภาวะสมดุล

การเปลี่ยนแปลงภาวะสมดุล คือ การทำให้ปริมาณสารต่างๆ ในภาวะสมดุลซึ่งคงที่เปลี่ยนไป
 ปัจจัยที่ทำให้ภาวะสมดุลเปลี่ยนมี 3 ประการคือ

- 1) การเพิ่มหรือลดความเข้มข้น
- 2) การเพิ่มหรือลดความดัน
- 3) การเพิ่มหรือลดอุณหภูมิ

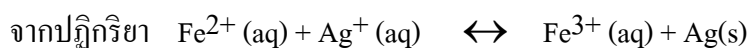
การเปลี่ยนแปลงภาวะสมดุลจะเป็นไปตามหลักของ “เลอว์ชาเตอริเยร์” คือ

“ เมื่อระบบที่อยู่ในภาวะสมดุลถูกรบกวน โดยมีปัจจัยที่มีผลต่อภาวะสมดุลของระบบ ระบบจะเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่จะลดผลรบกวนนั้นแล้วเข้าสู่สมดุลใหม่อีกครั้งหนึ่ง ”

ง่าย ๆ ถ้าเราเพิ่มอะไรก็ตามให้แก่ระบบ ระบบจะพยายามลดสิ่งนั้นลง

ถ้าเราลดอะไรของระบบลง ระบบจะพยายามสร้างสิ่งนั้นชดเชยกับสิ่งที่สูญเสียไป

4. จงเติมคำลงในช่องว่างต่อไปนี้ถูกต้อง และ ใต้ใจความ

- 1) เมื่อเติม Fe^{2+} สมดุลจะเลื่อนไปทาง .....

ปริมาณ Fe^{2+} ..... Ag^+ ..... Fe^{3+} ..... Ag .....

- 2) เมื่อเติม Ag^+ สมดุลจะเลื่อนไปทาง .....

ปริมาณ Fe^{2+} ..... Ag^+ ..... Fe^{3+} ..... Ag .....

- 3) เมื่อเติม Fe^{3+} สมดุลจะเลื่อนไปทาง .....

1. A   2. B   3. A , B   4. B , C   (ข้อ 3)

10(มข 42) ตอบข้อ 3.

เหตุผล การเติมน้ำ ทำให้ความเข้มข้นของสารตั้งต้นและผลิตภัณฑ์ลดลงทั้งคู่ แต่สารตั้งต้นจะลดลงมากกว่า เพราะมีจำนวนโมลมากกว่า ปฏิกริยาย้อนกลับจึงเกิดขึ้น เพื่อสร้างความเข้มข้นของสารตั้งต้นชดเชยกับที่ลดลงไปมาก

การเติม HPO_4^{2-} จะทำให้ความเข้มข้น สารตั้งต้น(Fe^{3+}) ลดลงจึงต้องเกิดปฏิกิริยาผันกลับเพื่อสร้าง Fe^{3+} ชดเชยที่เสียไป

การเติม KSCN จะทำให้ SCN^- ซึ่งเป็นสารตั้ง ต้นเพิ่มขึ้นทำให้เกิดปฏิกิริยาไปข้างหน้ามากขึ้น

๑๒๓๔๕๖๗๘๙๑๐๑๑๒๑๓๑๔๑๕๑๖๑๗๑๘๑๙๒๐๒๑๒๒๒๓๒๔๒๕๒๖๒๗๒๘๒๙๓๐

11. $\text{CaCO}_3(\text{s}) \leftrightarrow \text{Ca}^{2+}(\text{aq}) + \text{CO}_3^{2-}(\text{aq})$ หากเติมน้ำลงไป สมดุลจะเลื่อนไปทางใด (เลื่อนขวา)

12. จงเติมคำลงในช่องว่างต่อไปนี้ให้ถูกต้องและได้ใจความ

1. จากสมการ $2\text{NO}_2(\text{g}) \leftrightarrow \text{N}_2\text{O}_4(\text{g})$

เมื่อความดันเพิ่ม สมดุลจะเลื่อนไปทาง..... เมื่อลดความดันจะเลื่อนไปทาง.....

2. จากสมการ $2\text{NH}_3(\text{g}) \leftrightarrow \text{N}_2(\text{g}) + 3\text{H}_2(\text{g})$

เมื่อความดันเพิ่ม สมดุลจะเลื่อนไปทาง..... เมื่อลดความดันจะเลื่อนไปทาง.....

3. จากสมการ $\text{N}_2(\text{g}) + \text{O}_2(\text{g}) \leftrightarrow 2\text{NO}(\text{g})$

เมื่อความดันเพิ่ม สมดุลจะเลื่อนไปทาง..... เมื่อลดความดันจะเลื่อนไปทาง.....

4. จากสมการ $\text{BiCl}_3(\text{aq}) + \text{H}_2\text{O}(\text{g}) \leftrightarrow \text{BiOCl}(\text{s}) + 2\text{HCl}(\text{aq})$

เมื่อความดันเพิ่ม สมดุลจะเลื่อนไปทาง..... เมื่อลดความดันจะเลื่อนไปทาง.....

5. จากสมการ $3\text{Fe}(\text{s}) + 4\text{H}_2\text{O}(\text{g}) \leftrightarrow \text{Fe}_3\text{O}_4(\text{s}) + 4\text{H}_2(\text{g})$

เมื่อความดันเพิ่ม สมดุลจะเลื่อนไปทาง..... เมื่อลดความดันจะเลื่อนไปทาง.....

ตอบ 1. ขวา,ซ้าย 2. ซ้าย,ขวา 3. ไม่เลื่อน 4. ขวา,ซ้าย 5. ไม่เลื่อน

13(มข 39) ถ้าเพิ่มความดันให้แก่ระบบแล้ว ปฏิกริยาข้อใดที่จะเพิ่มปริมาณผลิตภัณฑ์

1. $2\text{CO}(\text{g}) + 2\text{NO}(\text{g}) \leftrightarrow 2\text{CO}_2(\text{g}) + \text{N}_2(\text{g})$

2. $\text{C}_2\text{H}_4(\text{g}) \leftrightarrow \text{C}_2\text{H}_2(\text{g}) + \text{H}_2(\text{g})$

N ₂	1.00	x
H ₂	1.00	y
NH ₃	-	z

ข้อสรุปใดถูกต้อง

1. $y > x$ 2. $y > z$ 3. $z > x$ 4. $x = y$ (ข้อ 2)

36(มข 37) ปฏิกิริยา $\text{Cl}_2(\text{g}) \leftrightarrow 2\text{Cl}(\text{g})$ มีค่า $K = 1.21 \times 10^{-6}$ ที่ 1000°C ถ้าใส่ Cl_2 1.0 mol ในภาชนะขนาด 1 dm^3 ที่ภาวะสมดุล Cl_2 จะสลายตัวไปกี่ mol (ข้อ 4.)

1. 1.1×10^{-3} 2. 1.21×10^{-6} 3. 1.1×10^{-6} 4. 5.5×10^{-4}

36(มข 37) ตอบข้อ 4.

วิธีทำ จาก $c = \frac{\text{จำนวนโมล}}{\text{ปริมาตร(ลิตร)}}$

$$\text{ดังนั้น } [\text{Cl}_2]_{\text{เริ่มต้น}} = \frac{1}{1} = 1.0 \text{ mol/L}$$

สมมติ Cl สลายตัวไป A โมล/ลิตร เนื่องจากว่า K มีค่าน้อยมาก ทำให้ค่า A มีค่าน้อย

จากสมการ	$\text{Cl}_2(\text{g}) \leftrightarrow 2\text{Cl}(\text{g})$	
เริ่มต้น	1	0 mol/dm ³
เปลี่ยนแปลง	-A	2A mol/dm ³
สมดุล	$(1-A) \approx 1$	2A mol/dm ³

$$\text{จาก } K = \frac{[\text{Cl}]^2}{[\text{Cl}_2]}$$

$$1.26 \times 10^{-6} = \frac{(2A)^2}{1}$$

$$\boxed{A = 5.5 \times 10^{-4} \text{ mol/dm}^3}$$

นั่นคือ Cl_2 จะสลายตัวไป $5.5 \times 10^{-4} \text{ mol/dm}^3$

ก็คือในปริมาตร 1 ลิตร Cl_2 จะสลายตัวไป $5.5 \times 10^{-4} \text{ mol}$ นั่นเอง

โปรดทราบว่า การประมาณค่าเช่น $1-x \approx 1$ จะทำได้ก็ต่อเมื่อ $\frac{[\text{สารตั้งต้น}]}{K} > 1000$ เท่านั้น หากมีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1000 จะประมาณค่าเช่น $1-x \approx 1$ ไม่ได้ ต้องคำนวณตรง

ตอนที่ 4 การเปลี่ยนแปลงค่าคงที่ของสมดุล

1.48 atm ที่ 500 K ข้อความใดถูกต้อง

1. ผลผลิตของคาร์บอนไดออกไซด์จะเพิ่มเมื่อเพิ่มความดัน
2. ผลผลิตของคาร์บอนไดออกไซด์ไม่ขึ้นกับอุณหภูมิ
3. ปฏิกิริยาไปข้างหน้าเป็นปฏิกิริยาคูดความร้อน
4. ค่า K_p ขึ้นกับปริมาณของ Ag_2CO_3

(ข้อ 3)

⊠⊠⊠ ⊠⊠ ⊠⊠ ⊠⊠ ⊠⊠ ⊠⊠ ⊠⊠ ⊠⊠ ⊠⊠ ⊠⊠ ⊠⊠ ⊠⊠ ⊠⊠ ⊠⊠